Tuomas Levomäki

Petäjoentie 54

32200 LOIMAA

Puhelin: 040 586 6915

Pvm. 19.11.2018

EDUSKUNTA

Maa-ja metsätalousvaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Asiantuntijalausuntopyyntö: Vapaaporsituksen vaikutus tuottavuuteen

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa vapaaporsituksen vaikutuksesta tuottavuuteen. Emakkosikalan tuottavuutta tulee arvioida usean eri tekijän kokonaisvaikutuksesta. Konkreettisin ja suoraan emakkosikalan tuottavuuteen vaikuttava tekijä on vieroitettujen ja välitykseen myytyjen porsaiden määrä. Vieroitettujen porsaiden määrään ja sikalan tuottavuuteen vaikuttavat vapaaporsituksen lisäksi monet muut tuotannolliset tekijät. Näitä ovat esimerkiksi:

1) emakkosian koko elinkaaren kasvatusolosuhteet porsaasta emakkosiaksi
2) eläimen ikä
3) vapaaporsituksen tila- ja tekniset ratkaisut
4) emakon ja imevien porsaiden ruokinta
5) emakoiden ja porsaiden hoitotyö
6) sikalan lannan käsittelyjärjestelmä
7) kuivikkeiden käyttö
8) eläinten sairaudet

Tilan sikala

Tilallani on 80 emakon porsastuotantosikala. Sikala toimii vuonna 1983 rakennetussa, alun perin usean eläinlajin käyttöön tarkoitetussa kotieläinrakennuksessa. Kotieläinrakennus on peruskorjattu vuosina 2005 - 2007 kokonaan sikalakäyttöön. Vapaaporsitukseen sikala peruskorjattiin vaiheittain vuosien 2014 ja 2015 aikana. Kaikki emakot ovat porsineet vapaasti huhtikuusta 2015 lähtien. Eläinaines uudistetaan ostamalla ensikot (so. ensimmäistä kertaa porsiva emakko) tiineinä.

Sikalan lannanpoistojärjestelmä on niin sanottu kuivalantajärjestelmä, joka on nykyisin varsin harvinainen sikaloissa. Pääsääntöisesti sikaloissa on ns. lietelantajärjestelmä. Kuivalantajärjestelmä mahdollistaa kuivikkeiden, kuten oljen, purun ja turpeen, rajattoman käytön.

Emakoiden ruokinnassa käytetään tilan omaa viljaa ja valkuaiskasveja sekä ostotiivistettä. Porsaat ruokitaan osto- eli ns. täysrehulla.

Miksi vapaaporsitus

Vapaaporsitusta suunniteltiin tilallani usean vuoden ajan. Minua kiinnosti tuotannon lisäarvon hankkiminen eettisesti korkeatasoiseen porsastuotantoon erikoistumalla. Käytännön ratkaisuksi koin tuotannon järjestämisen siten, että se mahdollistaisi teknisesti luomutuotannon, vaikka tilani ei luomutuotannossa olekaan. Uusia investointeja tehdessäni pyrin aina varautumaan tulevaan, ottamalla huomioon tulevaisuuden trendit ja kulutustottumukset sekä yhteiskunnan tahtotilan esimerkiksi tuotantoeläinten kasvatuksessa. Ratkaisuun vaikutti merkittävästi myös eläinten hyvinvointikorvauksen maksaminen porsimisolosuhteiden parantamiseen, eli vapaaporsitukseen siirtymiseen.

Korostan tässä yhteydessä, että mielestäni Suomessa kaikki maataloustuotanto on jo tällä hetkellä eettisesti kestävällä tasolla ja jokainen Suomessa tuotettu sika on maailman korkeatasoisimman sianlihantuotannon tuote. Sikatalouselinkeinolta ei voida edellyttää sellaisia vaatimuksia, jotka nykyisessä taloudellisessa tilanteessa vaarantavat elinkeinon tulevaisuuden, elleivät elintarvikemarkkinat selkeästi huomioi hinnanmuodostuksessa suomalaisen tuotannon erityisvaatimuksia. Vapaaporsitus on esimerkki tuotantotavasta, johon laajat markkinat eivät ole vielä mitenkään reagoineet. Mikäli kotimaisen sianlihantuotannon volyymi laskee nykyisellä trendillä, se korvautuu tuontilihalla, joka ei ole läheskään samalla vaatimustasolla tuotanto-olosuhteiden ja eläinten hyvinvoinnin kannalta, kuin suomalainen tuotanto jo tällä hetkellä on.

Siirtymisen vapaaporsitukseen tulee tapahtua vapaaehtoisesti ja luonnollisen rakennekehityksen kautta, elinkeinon omasta tahdosta. Siirtymistä vapaaporsitukseen on tuettava poliittisin keinoin.

Vapaaporsituksen käytännön ratkaisut tilallani

Eläinaineksen uudistaminen

Vapaaporsitus on huomioitava emakkosian koko elinkaaressa. Emakoiksi tarkoitettujen sikojen on hyvä kasvaa koko elämänsä vapaasti pihattotyyppisissä olosuhteissa. Olkea tai muuta luonnonmateriaalia on hyvä olla saatavilla kaikissa vaiheissa. Tilamme uudiseläimet toimitetaan meille pihattokasvatuksesta ja ne ovat tilallamme pihatossa.

Eläimen ikä

Häkkiporsituksessa emakkosika voi kokemukseni mukaan porsia 1-2 kertaa enemmän, kuin vapaaporsituksessa. Tilallani emakot porsivat vapaaporsituksessa 5-6 kertaa, aiemmin häkkiporsituksessa 6-8 kertaa. Eläimen ikääntyessä porsaiden alle jäämisen riski kasvaa. Häkki suojaa vanhemman emakon joskus varomattomampaa makuulle menoa, kuin vapaaporsituksessa. Tämä heikentää vapaaporsituksen tuotannollista kilpailukykyä.

Vapaaporsituskarsina

Vapaaporsituskarsinat on suunniteltu tilamme omista lähtökohdista, huomioiden olemassa olevan rakennuksen mahdollisuudet, eläinten tilantarpeet, karsinan sisäiset järjestelyt ja hoitotyön ergonomia.

Sinällään karsinaratkaisu on yksinkertainen. Ruokintakaukalo on karsinan etuosassa, jossa on jatkuva veden saanti, kuivitettu riittävän tilava makuualue ja osaritilä eläimen ulostusalueella. Porsaille on tukevat suojarakenteet, lattialämmitetty porsaspesä, lisälämmönlähde (lämpölamppu) sekä ruokintakaukalo ja juomanippa jatkuvaa veden saantia varten.

Karsinan koko on 7,6 m^2. Tämä on n. 1,5 m^2 enemmän, kuin eläinten hyvinvointikorvauksen vähimmäistilavaatimus 6,0 m^2. Pidän tätä välttämättömänä eläimen riittävän vapaan liikkumisen turvaamiseksi. Ensikko ei tarvitse näin suurta karsinaa, mutta jo kolmannella porsituskerralla eläimen koko on niin suuri, että pidän tilantarvetta vähimmäistasoa suurempana.

Rakennuskustannus nousee merkittävästi karsinan kokoa kasvatettaessa. Arvioni mukaan 7,5 m^2:n karsinan rakentamiskustannus on yleisesti noin 150 % korkeampi tavanomaiseen porsituskarsinaan verrattuna. Erityisesti vahvat ja välttämättömät metallirakenteet porsaiden suojelemiseksi ja korkeat ja vahvistetut karsinan seinärakenteet nostavat kustannuksia. Karsinassa on oltava myös mahdollisuus eläimen lukitsemiseksi häkkiin, esimerkiksi porsaiden hoitotoimenpiteiden ajaksi. Tilallani vapaaporsituskarsinan lisäkustannus on n. 1 900 euroa tavanomaiseen häkkiporsituskarsinaan verrattuna.

On myös huomioitava rakennuksen kokonaispinta-alan lisätarve vapaaporsitussikalassa. Tämä kertautuu kasvaneina valaistus-, energiankulutus- ja ylläpitokustannuksina.

Lannanpoistojärjestelmä

Sikalani lannanpoistojärjestelmä on ns. kuivalantajärjestelmä. Tämä mahdollistaa vapaaporsituksessa välttämättömien pesänrakennus- ja virikemateriaalien rajattoman käytön. Järjestelmä on työläämpi, kuin nykyisin yleinen lietelantajärjestelmä.

Emakoiden ja porsaiden hoitotyö

Vapaaporsituksessa on kiinnitettävä huomiota eläintenhoitajan työturvallisuuteen. Kesysika on sinänsä sananmukaisesti kesy ja rauhallinen, kun sitä kohdellaan hyvin. Mutta on luonnollista, että emakko puolustaa porsaitaan kaikissa tilanteissa. Joskus emakko saattaa kokea eläintenhoitajan uhaksi ja asettuu hoitajan ja porsaiden väliin. Tällöin emakko lukitaan häkkiin porsaiden hoitotoimenpiteiden ajaksi. Porsaiden hoitotyö vie enemmän aikaa vapaaporsituksessa, tavanomaiseen porsituskarsinaan verrattuna.

Eläinten sairaudet

Tilani emakoiden terveydentila on parantunut vapaaporsitukseen siirtymisen myötä. Jalkasairaudet ovat vähentyneet merkittävästi ja porsimisvaikeudet ovat loppuneet lähes kokonaan. Tiineysaika on lyhentynyt yhdellä vuorokaudella aiempaan tuotantoon verrattuna. Maitokuumeen esiintyminen on vähentynyt merkittävästi vapaaporsitukseen siirtymisen myötä.

Yhteenveto

Vapaaporsitukseen siirtyminen nostaa merkittävästi porsastuotannon kiinteitä kustannuksia. Tähän vaikuttavat rakennuksen ja porsituskarsinan suurempi tilantarve ja teknisesti vaativammat porsituskarsinan rakenteet.

Työmäärä on vapaaporsituksessa häkkiporsitusta suurempi. Arvioni mukaan päivittäinen lisääntynyt työmäärä porsitusosastolla (80 emakon sikala) on noin yksi tunti. Tämä johtuu pääsääntöisesti porsaiden

hoitotyön lisääntymisestä emakon ollessa vapaana karsinassa. Karsinoiden siivoamiseen kuluva aika ei ole tilallamme kasvanut merkittävästi. Tämä johtuu pääasiassa riittävän suuresta karsinasta, jolloin emakolla on selkeästi erilliset toiminta-alueet (syöminen, lepo tai liikkuminen ja ulostusalue).

Imettävien emakoiden sairaudet ja lääkinnän tarve ovat vähentyneet tilallamme. Tästä koituu tuotannollista hyötyä yleisenä porsaiden ja emakoiden parantuneena terveytenä ja hyvinvointina. Vähentyneet lääkintäkustannukset parantavat kannattavuutta. Niiden euromääräistä kokonaisvaikutusta tuottavuuteen ei ole tilallamme laskettu.

Vapaaporsituksella ei ole tilallamme ollut vaikutusta vieroitettujen tai välitykseen toimitettavien porsaiden määrään. Tällä hetkellä Suomessa ei ole vapaasti porsineiden emakoiden porsaille laajasti toimivia, erikoistuneita markkinoita. Ilmeisesti liha-alan toimijat ovat aikeissa maksaa lisähintaa ns. vapaasti porsineiden emakoiden porsaista. Tietoa siitä, saadaanko tämä kustannusten nousu siirrettyä ketjussa eteenpäin lopputuotteeseen asti, on vielä epäselvää.

Tämän vuoksi vapaaporsituksen vaikutus porsastuotantotilan tuottavuuteen on tällä hetkellä negatiivinen eläinten hyvinvointikorvauksesta (parannetut porsimisolosuhteet: 174,5 €/emakko/vuosi) huolimatta.

Loimaalla 19.11.2018 Tuomas Levomäki